

Regeringens proposition

2007/08:43

Rapporteringskyldighet av ej verkställda beslut enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, m.m.

Prop.
2007/08:43

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 6 december 2007

Fredrik Reinfeldt

Maria Larsson
(Socialdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslår regeringen ändringar i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) som syftar till att stärka rättssäkerheten för personer som beviljats insatser enligt nämnda lag och att förbättra förutsättningarna för en intern och extern uppföljning av beslutade insatser. Regeringen föreslår därvid en skyldighet för kommuner och landsting att rapportera ej verkställda gynnande beslut enligt LSS. Det är den beslutande nämnden, som är ytterst ansvarig för verkställigheten av besluten, som ska stå för rapporteringen. Rapportering ska ske till länsstyrelsen, de kommunala revisorerna och fullmäktige. Revisorererna ges, genom en föreslagen ändring i kommunallagen (1991:900), vidgade möjligheter att granska ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild, när granskningen gäller hur nämnderna verkställer egna gynnande beslut enligt LSS.

Regeringen föreslår vidare att en ny sanktionsavgift ska införas som ett yttersta påtryckningsmedel för att gynnande beslut enligt LSS ska verkställas inom skälig tid. Regeringen föreslår därutöver vissa ändringar i bestämmelserna om kommunalt domstolstrots i LSS, för att dessa i tillämpliga delar ska stämma överens med de föreslagna bestämmelserna om sanktionsavgift vid ej verkställda beslut.

Lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2008. I en övergångsbestämmelse anges att den första kvartalsrapporteringen ska omfatta de uppgifter som finns tillgängliga för en kommuns eller ett landstings nämnd den 30 september 2008. Vidare anges i en övergångsbestämmelse att i fråga om särskild avgift med anledning av dröjsmål med att verk-

ställa en kommuns eller ett landstings gynnande beslut enbart tid från och med lagens ikraftträdande får beaktas vid bedömningen av om skälig tid överskridits. Detsamma gäller i fråga om särskild avgift med anledning av dröjsmål med att verkställa en kommuns eller ett landstings gynnande beslut eller en domstols gynnande avgörande, om verkställigheten av beslutet eller domen avbrutits.

1	Förslag till riksdagsbeslut	4
2	Lagförslag	5
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade	5
2.2	Förslag till lag om ändring i kommunallagen (1991:900)	9
2.3	Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)	10
3	Ärendet och dess beredning	11
4	Inledning	11
5	En förbättrad intern och extern uppföljning	12
5.1	En rapporteringsskyldighet införs i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade	12
5.2	Hur rapporteringen ska gå till	14
5.3	Granskningsmöjligheterna för revisorerna utvidgas genom ändring i kommunallagen (1991:900)	16
5.4	Ett ytterligare sanktionsavgiftssystem införs	17
5.5	Avgiftens storlek m.m.	20
5.6	Handläggningen m.m.	23
5.7	Avslag trots ett bedömt behov – oförenligt med rättsordningen	24
5.8	Ändringar i bestämmelserna om kommunalt domstolstrots	25
5.9	Handläggningen av ärenden behöver förbättras	26
5.10	En bättre samverkan och planering är nödvändig	28
6	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	29
7	Konsekvenser	30
8	Författningskommentar	31
8.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade	31
8.2	Förslag till lag om ändring i kommunallagen (1991:900)	33
8.3	Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)	33
Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet Beviljats men inte fått (SOU 2004:118)	34
Bilaga 2	Lagförslaget till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade i betänkandet Beviljats men inte fått (SOU 2004:118)	41
Bilaga 3	Remissinstanser till betänkandet Beviljats men inte fått (SOU 2004:118)	45
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 6 december 2007	46

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2007/08:43

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade,
2. lag om ändring i kommunallagen (1991:900),
3. lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453).

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

dels att 28 a §, 28 b § och 28 d §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas fyra nya paragrafer, 28 e–h §§, samt närmast före 28 f § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

28 a §¹

En kommun eller ett landsting som inte inom skälig tid tillhandahåller en insats enligt 9 § som någon är berättigad till enligt ett beslut av en sådan nämnd som avses i 22 §, ska åläggas att betala en särskild avgift. Detsamma gäller en kommun eller ett landsting som inte inom skälig tid på nytt tillhandahåller insatsen efter det att verkställigheten av ett sådant beslut avbrutits.

En kommun eller ett landsting som *underlåter att utan oskäligt dröjsmål tillhandahålla* en insats enligt 9 § som någon är berättigad till enligt en domstols avgörande, *skall* åläggas att betala en särskild avgift.

En kommun eller ett landsting som *inte inom skälig tid tillhandahåller* en insats enligt 9 § som någon är berättigad till enligt en domstols avgörande, *ska* åläggas att betala en särskild avgift. *Det samma gäller en kommun eller ett landsting som inte inom skälig tid på nytt tillhandahåller insatsen efter det att verkställigheten av ett sådant avgörande avbrutits.*

Avgiften tillfaller staten.

Avgifter enligt denna paragraf tillfaller staten.

28 b §²

Den särskilda avgiften fastställs till lägst tio tusen kronor och högst en miljon kronor.

När avgiftens storlek fastställs

När avgiftens storlek fastställs

¹ Senaste lydelse 2002:439.

² Senaste lydelse 2002:439.

skall det särskilt beaktas hur *länge* dröjsmålet pågått och hur allvarligt det i övrigt kan anses vara.

Avgiften får efterges om det finns synnerliga skäl för det. I ringa fall *skall* inte någon avgift tas ut.

ska det särskilt beaktas hur *lång tid* dröjsmålet *har* pågått och hur allvarligt det i övrigt kan anses vara.

Avgiften får efterges om det finns synnerliga skäl för det. I ringa fall *ska* inte någon avgift tas ut.

28 d §³

Om en kommun eller ett lands-ting efter att ha ålagts att betala särskild avgift fortfarande underlåter att tillhandahålla insatsen får ny särskild avgift dömas ut.

Särskild avgift får dömas ut bara om ansökan enligt 28 c § delgetts kommunen eller landstinget inom två år från det att domen om insatsen vunnit laga kraft.

Om en kommun eller ett lands-ting efter att ha ålagts att betala särskild avgift fortfarande underlåter att tillhandahålla insatsen får ny särskild avgift *enligt 28 a § första eller andra stycket* dömas ut.

28 e §

Särskild avgift enligt 28 a § första stycket får dömas ut bara om ansökan enligt 28 c § delgetts kommunen eller landstinget inom två år från tidpunkten för det gynnande beslutet om insatsen eller inom två år från det att verkställigheten av det gynnande beslutet avbrutits.

Särskild avgift enligt 28 a § andra stycket får dömas ut bara om ansökan enligt 28 c § delgetts kommunen eller landstinget inom två år från det att domen om insatsen vunnit laga kraft eller inom två år från det att verkställigheten av domen avbrutits.

Rapporteringskyldighet

28 f §

En sådan nämnd som avses i 22 § ska till länsstyrelsen och till

³ Senaste lydelse 2002:439.

de revisorer som avses i 3 kap. 8 § kommunallagen (1991:900) rapportera alla gynnande nämndbeslut enligt 9 § som inte har verkställts inom tre månader från dagen för beslutet. För varje beslut ska nämnden ange tidpunkten för beslutet och vilken typ av insats beslutet gäller samt kortfattat uppge skälen för dröjsmålet.

Nämnden ska vidare dels till länsstyrelsen, dels till revisorerna rapportera alla gynnande nämndbeslut enligt 9 § som inte har verkställts på nytt inom tre månader från den dag då verkställigheten avbröts. För varje beslut ska nämnden ange tidpunkten för beslutet och vilken typ av insats beslutet gäller samt kortfattat uppge skälen för dröjsmålet.

Rapportering enligt denna paragraf ska ske en gång per kvartal.

28 g §

En sådan nämnd som avses i 22 § ska till länsstyrelsen och till de revisorer som avses i 3 kap. 8 § kommunallagen (1991:900) anmäla när nämnden har verkställt ett gynnande beslut som enligt 28 f § har rapporterats som ej verkställt. Datum för verkställigheten ska då anges.

28 h §

En sådan nämnd som avses i 22 § ska till fullmäktige lämna en statistikrapport över hur många av nämndens gynnande beslut enligt 9 § som inte har verkställts inom tre månader från dagen för respektive beslut. Nämnden ska vidare ange vilka typer av insatser dessa beslut gäller samt hur lång tid som har förflutit från dagen för respektive beslut.

Nämnden ska till fullmäktige även lämna en statistikrapport över hur många av nämndens gynnande beslut enligt 9 § som

inte har verkställts på nytt inom tre månader från den dag då verkställigheten avbröts. Nämnden ska vidare ange vilka typer av insatser dessa beslut gäller samt hur lång tid som har förflutit från dagen för respektive beslut.

Rapportering enligt denna paragraf ska ske en gång per kvartal.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.
  2. Den första kvartalsrapporteringen enligt 28 f och 28 h §§ ska omfatta de uppgifter som finns tillgängliga för en kommuns eller ett landstings nämnd den 30 september 2008.
  3. I fråga om särskild avgift med anledning av dröjsmål med att verkställa en kommuns eller ett landstings gynnande beslut får enbart tid från och med lagens ikraftträdande beaktas vid bedömningen av om skälig tid överskridits. Detsamma gäller i fråga om särskild avgift med anledning av dröjsmål med att verkställa en kommuns eller ett landstings gynnande beslut eller en domstols gynnande avgörande, om verkställigheten av beslutet eller domen avbrutits.

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 10 § kommunallagen (1991:900)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.
10 §²

Revisorernas granskning omfattar inte ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild i andra fall än

1. när handläggningen av sådana ärenden har vållat kommunen eller landstinget ekonomisk förlust,

2. när granskningen gäller hur nämnderna verkställer egna gynnande beslut enligt socialtjänstlagen (2001:453),

2. när granskningen gäller hur nämnderna verkställer egna gynnande beslut enligt *lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade och socialtjänstlagen (2001:453)*,

3. när granskningen gäller hur nämnderna verkställer avgöranden av allmänna förvaltningsdomstolar, eller

4. när granskningen sker från allmänna synpunkter.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

¹ Lagen omtryckt 2004:93.

² Senaste lydelse 2006:494.

Härigenom föreskrivs att 16 kap. 6 g § socialtjänstlagen (2001:453) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

**16 kap.
6 g §¹**

Socialnämnden *skall* till länsstyrelsen och till de revisorer som avses i 3 kap. 8 § kommunallagen (1991:900) anmäla när nämnden har verkställt ett gynnande beslut som enligt 6 e § har rapporterats som ej verkställt. Datum för verkställigheten *skall* då anges.

Socialnämnden *ska* till länsstyrelsen och till de revisorer som avses i 3 kap. 8 § kommunallagen (1991:900) anmäla när nämnden har verkställt ett gynnande beslut som enligt 6 f § har rapporterats som ej verkställt. Datum för verkställigheten *ska* då anges.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

¹ Senaste lydelse 2006:495.

Regeringen beslutade i juli 2003 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att utreda frågan om kommuners och landstings underlåtenhet att verkställa egna beslut om insatser enligt socialtjänstlagen (2001:453; SoL) och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Utredaren skulle vidare föreslå åtgärder som kan bidra till en förbättrad rättssäkerhet för enskilda (dir. 2003:93). Utredningen antog namnet Utredningen om verkställighet av vissa gynnande kommunala beslut (S 2003:07).

Utredningen överlämnade i december 2004 betänkandet Beviljats men inte fått (SOU 2004:118) till chefen för Socialdepartementet. En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1*. Lagförslaget till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade som lades fram i betänkandet finns i *bilaga 2*. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En sammanställning över remissyttrandena finns tillgänglig i Socialdepartementet (dnr S2004/9340/ST). I regeringens proposition (prop. 2005/06:115) Nationell utvecklingsplan för vård och omsorg om äldre lämnade regeringen förslag om bestämmelser till åtgärder för att stärka rättssäkerheten för personer som beviljats bistånd enligt SoL. I propositionen föreslogs bl.a. en skyldighet för kommuner att rapportera ej verkställda gynnande beslut enligt SoL samt att en sanktionsavgift skulle införas som ett yttersta påtryckningsmedel för att sådana beslut ska verkställas inom skälig tid. Regeringen framförde också att den avsåg att återkomma till frågan när det gäller sådana beslut som fattas enligt LSS. I denna proposition behandlas motsvarande förslag rörande ej verkställda gynnande beslut enligt LSS som en kommun eller ett landsting har beslutat.

Lagrådet

Förslagen är av sådan karaktär att de bör granskas av Lagrådet. Förslaget till ändringar i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och ändringen i 9 kap. 10 § kommunallagen (1991:100) har utformats i enlighet med motsvarande bestämmelser i SoL och kommunallagen, gällande icke verkställda beslut om bistånd enligt SoL. Dessa bestämmelser granskades av Lagrådet i februari 2006 och lämnades utan erinran (prop. 2005/06:115). Även om de nu framlagda förslagen också omfattar landsting så är enligt regeringens bedömning de framlagda förslagen, gällande icke verkställda beslut om insatser enligt LSS och kommunallagen, av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

4 Inledning

Regeringens förslag syftar till att stärka rättssäkerheten för personer som beviljats insatser enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa

funktionshindrade (LSS) och som inte får tillgång till dessa inom skäligen tid. Förslagen syftar också till att förbättra förutsättningarna för en intern och extern uppföljning av beslutade insatser enligt LSS. Förslagen innebär en ökad likformighet mellan socialtjänstlagen (2001:453, SoL) och LSS genom att de bestämmelser som sedan den 1 juli 2006 gäller för ej verkställda beslut enligt SoL också kommer att gälla för ej verkställda beslut enligt LSS. Besluten enligt LSS fattas av en kommuns eller landstings nämnd. Kommunerna är huvudmän för alla insatser enligt LSS, förutom insatsen rådgivning och annat personligt stöd för vilket landstinget är huvudman. Detta gäller dock i den mån kommuner och landsting inte kommit överens om något annat, se 17 § LSS.

5 En förbättrad intern och extern uppföljning

5.1 En rapporteringsskyldighet införs i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

Regeringens förslag: En rapporteringsskyldighet för kommuner och landsting ska införas när det gäller ej verkställda gynnande beslut. Rapportering ska ske till länsstyrelsen, kommunens eller landstingets revisorer och fullmäktige.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser utom ett antal kommuner och landsting tillstyrker utredningens förslag om en rapporteringsskyldighet. En övervägande del av kommunerna och landsting är negativa eller har synpunkter på förslaget. *Socialstyrelsen* anser att det är positivt att förslagen inte endast omfattar repressiva åtgärder som sanktionsavgift utan även positiva åtgärder i form av en tydlig rapporteringsskyldighet. *Boverket* bedömer att man, för att få avsedd effekt, behöver gå längre än vad utredningen föreslår genom att kräva att statistikrapporten till fullmäktige ska omfatta status för *alla* inkomna ansökningar, inte bara ej verkställda beslut, och att den lämnas även till länsstyrelsen. Kommunledningen och tillsynsmyndigheten skulle på så vis enligt *Boverket* få en bättre överblick samt ett underlag för uppföljning av om rapporteringsskyldigheten och sanktionsmöjligheterna leder till ökat antal avslag eller fördröjd handläggning.

Sveriges Kommuner och Landsting m.fl. avvisar förslaget om rapporter till länsstyrelsen i den mån det ingår som en del i statens arbete med sanktionsavgifter och som därmed har ett repressivt syfte visavi huvudmännen. *Malmö kommun* ser förslaget som ett uttryck för en detaljstyrning som ter sig främmande för dagens synsätt på självstyrelsens innebörd. *Landstinget i Östergötlands län* ser inte att en rapporteringsskyldighet skulle påverka möjligheten för den enskilde att få beviljade beslut genomförda och därmed fyller förslaget inte sitt syfte. Insatser bör i stället riktas mot att få en samstämmighet med de krav lagen ställer på kommun och landsting och de resurser som finns att tillgå för dessa insatser.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen kan konstatera att brister i uppföljningen av gynnande beslut är vanliga och att detta ofta leder till längre väntetider för enskilda för att få sådana beslut verkställda. Fullmäktigeledamöternas kunskaper dels om vilka rättigheter som tillförsäkras den enskilde genom lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), dels om förhållandena i kommunen har, enligt utredningens analys, visat sig i många fall vara bristfälliga. För att komma till rätta med problem av det här slaget föreslår regeringen att en rapporteringsskyldighet bör införas för kommuner och landsting rörande ej verkställda gynnande beslut enligt LSS. Rapporteringsskyldigheten bör fullgöras av den eller de nämnder som ansvarar för utredning och beslut i ärenden enligt LSS. Regeringen vill i detta sammanhang understryka att det alltid är den beslutande nämnden som har ansvaret för att den enskilde verkligen får den insats som har beviljats, oavsett vem – den beslutande nämnden själv, en annan nämnd eller en enskild verksamhet – som verkställer den beslutade insatsen. Med detta ansvar följer självklart en skyldighet att dokumentera att beslutet har verkställts samt att följa upp den beviljade insatsen.

Regeringen gör bedömningen att den föreslagna rapporteringsskyldigheten kommer att leda till en förbättrad uppföljning av kommunernas och landstingens beslut. Samtidigt påverkas även möjligheterna att planera verksamheten i positiv riktning. Fullmäktigeledamöterna – som är ytterst ansvariga för fördelningen av medel – uppmärksammas dels på vilka rättigheter enskilda har enligt LSS, dels på förhållandena i kommunen. Regeringen gör även den bedömningen att revisorernas granskning och länsstyrelsernas tillsyn underlättas. Dessutom blir frågan om ej verkställda gynnande beslut synlig även för invånarna och media i och med den föreslagna rapporteringsskyldigheten till fullmäktige. När det gäller nämndernas rapporteringsskyldighet till revisorerna vill regeringen poängtera att avsikten inte är att peka ut vad revisorerna enligt 9 kap. 10 § kommunallagen (1991:900) ska granska. Avsikten är i stället att underlätta revisorernas arbete när det gäller att ta ställning till om en granskning bör ske.

Nämndernas rapporteringsskyldighet bör omfatta alla gynnande beslut enligt 9 § LSS som inte har verkställts inom en viss tid. Det kan även förekomma att verkställigheten av ett gynnande beslut avbryts, t.ex. om en kontaktperson avslutar sitt uppdrag. Rapporteringsskyldigheten bör därför även gälla alla gynnande beslut enligt nyss nämnda lagrum som inte har verkställts på nytt inom en viss tid efter det att verkställigheten avbrutits. Rapporteringen bör ske till länsstyrelsen, kommunens eller landstingets revisorer samt fullmäktige (angående motsvarande ändring vad gäller ej verkställda beslut enligt SoL, se prop. 2005/06:115 avsnitt 8.8.2.1, s. 118 f.).

Regeringen vill i klargörande syfte påpeka att det endast ska finnas en rapporteringsskyldighet då det finns beslut som ska rapporteras. I de fall det saknas beslut som omfattas av den rapporteringsskyldighet som nu beskrivits, behöver något meddelande om detta inte skickas till dem som annars skulle vara mottagare av rapporterna.

Regeringens förslag: Nämnden ska till länsstyrelsen och revisorerna rapportera alla gynnande nämndbeslut om insatser enligt 9 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) som inte har verkställts inom tre månader från dagen för beslutet. För varje beslut ska nämnden ange tidpunkten för beslutet och vilken typ av insats beslutet gäller samt kortfattat uppge skälen för dröjsmålet. Rapporteringen ska ske en gång per kvartal.

Motsvarande rapporteringsskyldighet ska även gälla beslut som inte verkställs på nytt efter att verkställigheten avbrutits. Rapporteringsskyldigheten ska gälla beslut som inte har verkställts på nytt inom tre månader från den dag då verkställigheten avbröts. Rapporteringen ska även här ske en gång per kvartal.

När ett gynnande beslut, som en nämnd till länsstyrelsen och revisorerna tidigare har rapporterat som ej verkställt senare har verkställts, ska nämnden anmäla detta till länsstyrelsen och revisorerna. Datum för verkställigheten ska då anges. Detsamma ska gälla beslut som verkställs på nytt efter det att ärendet rapporterats till länsstyrelsen och revisorerna med anledning av att verkställigheten tidigare avbrutits.

Nämnden ska till fullmäktige lämna en statistikrapport över hur många av nämndens gynnande beslut enligt 9 § LSS som inte har verkställts inom tre månader från dagen för respektive beslut. Nämnden ska vidare ange vilka insatser dessa beslut gäller samt hur lång tid som förflutit från dagen för respektive beslut. Rapportering ska ske en gång per kvartal.

Motsvarande rapporteringsskyldighet till fullmäktige ska även gälla beslut som inte verkställs på nytt efter att verkställigheten avbrutits. Rapporteringsskyldigheten ska gälla beslut som inte har verkställts på nytt inom tre månader från den dag då verkställigheten avbröts.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslog att rapporteringsskyldigheten skulle omfatta alla beslut som inte verkställts inom två månader från och med dagen för beslutet eller från och med den dag då verkställigheten avbröts. Vidare föreslog utredningen att rapportering skulle ske en gång per månad.

Remissinstanserna: En del remissinstanser har synpunkter på hur ofta beslut ska rapporteras och hur lång tid som ska ha gått sedan de fattades, ofta med hänvisning till den stora administrativa belastning man bedömer att rapporteringen kommer att innebära. *Länsrätten i Göteborg* förordar att tidsfristen differentieras och sätts längre när åtgärderna normalt kan väntas ta längre tid att genomföra. *Länsstyrelsen i Hallands län* anser att länsstyrelserna genom rapporteringarna bör få tillräckligt med uppgifter för att kunna ta ställning till en ansökan om särskild avgift och att ytterligare uppgifter bör därför omfattas av rapporteringsskyldigheten.

Nämndens rapporteringsskyldighet till länsstyrelsen och revisorerna

Nämnden ska till länsstyrelsen och till revisorerna rapportera alla gynnande nämndbeslut om insatser enligt 9 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) som inte har verkställts inom tre månader från dagen för beslutet. För varje beslut ska nämnden ange tidpunkten för beslutet och vilken typ av insats beslutet gäller samt kortfattat uppge skälen för dröjsmålet. Rapporteringen ska ske en gång per kvartal. Motsvarande rapporteringsskyldighet föreslås också beträffande sådana beslut som inte verkställs på nytt efter att verkställigheten av någon anledning avbrutits. Rapporteringsskyldigheten ska i dessa fall gälla beslut som inte har verkställts på nytt inom tre månader från den dag då verkställigheten avbröts (angående motsvarande ändring vad gäller ej verkställda beslut enligt SoL, se prop. 2005/06:115 avsnitt 8.8.2.2, s. 120).

För att den föreslagna rapporteringsskyldigheten ska få önskad effekt är det mycket viktigt att mottagarna av rapporterna får uppgifterna vid de tidpunkter som föreskrivs i lagen. Annars förbättras inte kommunens och landstingets uppföljning av fattade beslut. Inte heller underlättas länsstyrelsens tillsyn. Regeringen förutsätter därför att kommunen och landstinget tar fram rutiner som möjliggör en direkt rapportering av de beslut som inte har verkställts inom tre månader från dagen för beslutet eller från den dag då verkställigheten avbröts.

Beslut enligt LSS ska verkställas omedelbart (27 § fjärde stycket LSS). Även om detta är fallet måste kommunen och landstinget naturligtvis i praktiken få skälig tid på sig att verkställa ett beslut sedan behovet av stöd och service blivit känt. När det gäller att ta ställning till vid vilken tidpunkt den föreslagna rapporteringsskyldigheten ska inträda och hur ofta den ska ske måste en avvägning göras mellan olika intressen. Regeringen är medveten om att rapporteringsskyldigheten leder till ökat arbete för nämnderna. Detta gäller inte minst i de kommuner och landsting där arbetet med uppföljning av besluten för närvarande är mindre omfattande. Emellertid har nämnden sedan ett år tillbaka en skyldighet att rapportera in alla gynnande beslut som inte verkställts enligt SoL. Det betyder att det redan finns rutiner för hur rapporteringsskyldigheten ska genomföras. I viss mån leder rapporteringsskyldigheten också till ökat arbete för mottagarna av rapporterna. Här måste dock beaktas att rapporteringen även underlättar mottagarnas arbete. Det ligger också i sakens natur att nämndens arbete med rapporteringen minskar ju längre tid efter beslutet som rapporten ska lämnas. Vid bedömningen av tidpunkten för rapporteringen och intervallet mellan rapporteringstillfällena måste emellertid syftet med denna – att öka rättssäkerheten för enskilda – väga tungt. Efter en avvägning mellan intresset av att kommuner och landsting inte betungas mer än nödvändigt och intresset av att besluten verkställs inom rimlig tid, föreslår regeringen att nämnder åläggs en redovisningsskyldighet en gång per kvartal beträffande ej verkställda gynnande beslut enligt LSS efter tre månader från dagen för beslutet eller efter tre månader från den dag då verkställigheten av ett beslut avbröts.

Regeringen föreslår vidare att när ett gynnande beslut, som nämnden till länsstyrelsen och revisorerna tidigare har rapporterat som ej verkställt, senare verkställs, ska nämnden anmäla detta till länsstyrelsen och revisorerna. Datum för verkställigheten ska då anges. Motsvarande ska även gälla när beslut som tidigare har rapporterats till länsstyrelsen och revisorerna med anledning av att verkställigheten avbrutits, verkställs på nytt. Skälet bakom detta förslag är att länsstyrelserna och revisorerna ska kunna följa handläggningen av varje redovisat ärende, för att kunna bedöma om verkställighet kan anses ha skett inom rimlig tid. Regeringen menar att det inte finns anledning att föreskriva en tidsfrist inom vilken nämnden ska underrätta länsstyrelsen och revisorerna att verkställighet av ett beslut skett. Det får nämligen anses ligga i nämndens intresse att så snart som möjligt lämna en sådan underrättelse, för att kunna undgå en vidare granskning (angående motsvarande vad gäller ej verkställda beslut enligt SoL, se prop. 2005/06:115 avsnitt 8.8.2.2, s. 121).

Nämndens rapporteringsskyldighet till fullmäktige

Regeringen föreslår att nämnden till fullmäktige ska lämna en statistikrapport över hur många gynnande beslut enligt 9 § LSS som inte har verkställts inom tre månader från dagen för besluten, vilka typer av insatser som besluten gäller samt hur lång tid som vid rapporteringstillfället förflutit från dagen för respektive beslut. Det är viktigt att den statistikrapport som nämnden lämnar till fullmäktige utformas på ett sådant sätt att sekretessbelagda uppgifter om enskilda inte lämnas ut. Rapporten kan efter begäran lämnas ut till allmänheten eller media. Det ska alltså av nämndens redovisning till fullmäktige inte gå att härleda vilka personer besluten gäller. Inte heller ska nämnden ange skälen till varför de rapporterade besluten inte är verkställda, eftersom förslaget inte är avsett att skapa en diskussion kring enskilda ärenden. Det är dock viktigt att det framgår hur stor del av de ej verkställda besluten som gäller insatser till kvinnor respektive män. Den föreslagna rapporteringen ska, liksom rapporteringen till länsstyrelsen och revisorerna, ske en gång per kvartal. En motsvarande rapporteringsskyldighet till fullmäktige ska även gälla för nämnden beträffande beslut som inte verkställs på nytt efter avbrott i verkställigheten. Rapporteringsskyldigheten gäller då beslut som inte har verkställts på nytt inom tre månader från den dag då verkställigheten avbröts (angående motsvarande vad gäller ej verkställda beslut enligt SoL, se prop. 2005/06:115 avsnitt 8.8.2.2, s. 121).

5.3 Granskningsmöjligheterna för revisorerna utvidgas genom ändring i kommunallagen (1991:900)

Regeringens förslag: Revisorernas granskning ska även få omfatta ärenden som avser myndighetsutövning mot en enskild, när granskningen gäller hur nämnderna verkställer egna gynnande beslut enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: En stor majoritet av remissinstanserna tillstyrker förslaget. *Sveriges Kommuner och Landsting* anser att utredningens förslag om ökad intern genomlysning och granskning hos huvudmännen när gynnande nämndbeslut inte har verkställts inom viss tid, har förutsättningar att på olika sätt förbättra den lokaldemokratiska styrningen av rättighetslagstiftningen.

Några kommuner och landsting avstyrker förslaget och anser att de kommunala revisorerna redan i dag har tillräckliga granskningsmöjligheter.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen vill med förslaget möjliggöra en effektiv kontroll av verkställigheten av nämndernas egna gynnande beslut. Förslaget innebär att revisorerna ska ges en rätt och en möjlighet att granska ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild, när granskningen gäller hur nämnderna verkställer sina egna gynnande beslut enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Revisorernas granskning omfattar inte ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild annat än i särskilt angivna fall som anges i kommunallagen (1991:900, KL). För att möjliggöra en effektiv kontroll av att de allmänna förvaltningsdomstolarnas avgöranden inte åsidosätts har de kommunala revisorerna genom en ändring i KL, sedan den 1 juli 2002, möjlighet att granska hur nämnderna verkställer avgöranden av allmänna förvaltningsdomstolar (prop. 2001/02:122 s. 15). Genom det nu aktuella förslaget till ändring i KL får revisorerna motsvarande möjlighet när det gäller verkställighet av nämndernas egna beslut enligt LSS (angående motsvarande ändring vad gäller ej verkställda beslut enligt SoL, se prop. 2005/06:115 avsnitt 8.8.2.3, s. 122).

5.4 Ett ytterligare sanktionsavgiftssystem införs

Regeringens förslag: En kommun eller ett landsting som inte inom skälig tid tillhandahåller en insats enligt 9 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) som någon är berättigad till enligt ett beslut av kommunen eller landstinget, ska åläggas att betala en särskild avgift. Detsamma gäller en kommun eller ett landsting som inte inom skälig tid på nytt tillhandahåller insatsen efter det att verkställigheten av ett sådant beslut avbrutits. Avgiften tillfaller staten.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ett övervägande antal av remissinstanserna, däribland *Riksdagens ombudsmän (JO)*, *Kammarrätten i Göteborg*, *Länsrätten i Västmanlands län*, *Länsrätten i Örebro län*, *Socialstyrelsen*, *Handikappombudsmannen (HO)*, *Boverket* och de flesta *länsstyrelser*, tillstyrker utredningens förslag. *Socialstyrelsen* anser att ett införande av ett sanktionsavgiftssystem är nödvändigt. Den erfarenhet som finns av sanktionsavgift gällande ej verkställda domar tyder, enligt *Socialstyrelsen*, på att sanktionsavgiften har en förebyggande funktion.

Flera remissinstanser efterlyser en definition av vad som bör räknas som skälig tid.

Flertalet kommuner och landsting samt *Sveriges Kommuner och Landsting* avvisar förslaget. Sveriges Kommuner och Landsting, som menar att denna typ av lagstiftning inte har något berättigande inom ramen för SoL och LSS, anser att ambitionerna i lagstiftningen i stället bör ändras så att de blir möjliga att nå för kommuner och landsting inom ramen för tillgängliga finansiella och andra resurser. *Landstinget i Jönköpings län* menar att brister i det lagstadgade åtagandet gentemot landstingets eller kommuners medborgare ska utkrävas genom politiskt ansvar i fullmäktige och inte juridiskt i form av sanktionsavgifter.

Skälen för regeringens förslag: Sedan tidigare finns en möjlighet att besluta om sanktionsavgift vid domstolstrots, jfr prop. 2001/02:122, bet. 2001/02:KU27, rskr. 2001/02:271). Regeringen föreslår i denna proposition åtgärder för att komma till rätta med problemet att kommuners och landstings gynnande beslut enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) inte verkställs inom skälig tid. En av de bärande tankarna bakom förslagen är att ge kommuner och landsting verktyg för att de ska kunna fullgöra sina uppgifter på ett bättre sätt. Detta föreslås ske bl.a. genom den i föregående avsnitt föreslagna rapporteringsskyldigheten rörande ej verkställda gynnande beslut. För att kunna åstadkomma att gynnande beslut verkställs inom skälig tid krävs dock, enligt regeringens mening, även ett effektivt yttersta påtryckningsmedel.

Utredningen har analyserat och övervägt olika tänkbara åtgärder för att motverka kommuners och landstings underlåtenhet att verkställa sina egna beslut. Därvid har övervägts om straffansvaret bör utvidgas för förtroendevalda och anställda, om skadeståndsskyldigheten bör utvidgas för förtroendevalda och anställda eller för kommunen som juridisk person eller om en vitessanktion bör införas som ett påtryckningsmedel. Utredningen har dock funnit att det varken är lämpligt att införa en vitessanktion eller att utvidga det straffansvar eller den skadeståndsskyldighet som i dag finns i kommunal verksamhet. Vidare har utredningen funnit att utredningsbalkens regler om utmätning och annan verkställighet inte är tillämpliga på kommuners gynnande beslut enligt bl.a. LSS. Regeringen instämmer i utredningens bedömningar i dessa delar.

Utredningen har funnit att ett sanktionsavgiftssystem har flera fördelar, då avgifterna kan skräddarsys för de områden där de ska användas och då de kan åläggas utan att uppsåt eller oaktsamhet behöver styrkas. I likhet med utredningen anser därför regeringen att en sanktionsavgift är det lämpligaste påtryckningsmedlet.

Den föreslagna sanktionsavgiften är avsedd som en yttersta åtgärd, som regeringen bedömer bara behöver tillgripas i ett mindre antal fall. Regeringen vill betona att huvudvikten i förslagen ligger i att inom kommunen och landstinget skapa en medvetenhet om vad en rättighetslagstiftning innebär och hur de specifika behov som finns inom kommunen och landstinget ser ut, för att dessa behov sedan ska kunna tillgodoses. Liksom sanktionsavgiften vid domstolstrots bör den vara en obligatorisk avgift som under vissa förutsättningar kan bortfalla.

Beslut om stöd och service enligt LSS ska i princip verkställas omedelbart (27 § LSS). Det ligger dock i sakens natur att det inte kan anses rimligt att kommunen eller landstinget alltid ska kunna tillhandahålla en

viss insats omedelbart. Skyldigheten att betala sanktionsavgift kan därför inte anknytas till dagen för beslutet eller dagen då verkställigheten av ett beslut avbrutits. Verkställighet av beslut enligt LSS ska enligt förslaget i stället ske inom skälig tid från tidpunkten för det gynnande beslutet, för att en ansökan om åläggande av sanktionsavgift inte ska göras. Förslaget tar även sikte på fall då ett beslut tidigare har varit verkställt, men då verkställigheten av någon anledning avbrutits. Det kan t.ex. gälla stöd och service i form av kontaktperson, när kontaktpersonen flyttar från orten och uppdraget därmed upphör.

Flera remissinstanser har påpekat att det vore önskvärt att det av lagtexten framgick hur lång tid som kommunen eller landstinget skäligen bör få på sig att verkställa ett gynnande beslut. Regeringen anser dock att det inte är lämpligt att ange någon generell tidsfrist för vad som är skälig tid, eftersom det alltid måste göras en bedömning av omständigheterna i det enskilda fallet. Vidare måste man vanligen räkna med att det tar längre tid att verkställa vissa typer av insatser jämfört med andra. Någon angiven tidsgräns finns inte heller i bestämmelserna om sanktionsavgift vid ej verkställda beslut enligt SoL eller kommunalt domstolstrots. Regeringen vill i detta sammanhang understryka att den i föregående avsnitt föreslagna tiden om tre månader från dagen för beslutet fram till dess rapporteringsskyldighet för nämnden inträder, inte innebär att det är denna tid som nämnden skäligen har på sig att verkställa ett beslut. En bedömning av hur lång tid nämnden skäligen bör få på sig måste alltid avgöras utifrån en individuell bedömning. Vid bedömningen av vad som i det enskilda fallet kan anses vara skälig tid torde dock, enligt regeringens mening, kunna beaktas om det finns sådana särskilda omständigheter som kan utgöra grund för nedsättning eller eftergift av sanktionsavgiften. Om den enskilde, innan tidpunkten för skälig tid överskridits, har fått ett godtagbart erbjudande om en bostad som han eller hon tackat nej till, kan det vara sådant som medför att ansökan om åläggande av sanktionsavgiften inte bör göras. Detsamma kan även gälla t.ex. om kommunen, trots stora ansträngningar, inte lyckas ordna en kontaktperson inom skälig tid (se avsnitt 5.5).

Den sanktionsavgift, som enligt 28 a § LSS och 16 kap. 6 a § SoL kan åläggas en kommun eller ett landsting vid domstolstrots, riktas mot kommunen eller landstinget som juridisk person och inte mot ordföranden eller övriga förtroendevalda i en nämnd. Som skäl härför har regeringen anfört att fullmäktiges ställningstaganden i fråga om medeltilldelningen visserligen i många fall kan antas ha haft avgörande betydelse för uppkommande dröjsmål, men framhållit att fullmäktiges ledamöter är direkt valda och att deras ansvar i första hand är politiskt. Regeringen har därför ansett att en sanktion riktad mot fullmäktiges ledamöter inte bör komma i fråga (prop. 2001/02:122 s. 23). Regeringen gör samma bedömning som tidigare när det gäller den nu föreslagna sanktionsavgiften (angående motsvarande ändring vad gäller ej verkställda beslut enligt SoL, se prop. 2005/06:115 avsnitt 8.8.3.1, s. 124).

Vid bedömningen av om en sanktionsavgift ska påföras gäller vanligtvis så kallat strikt ansvar, vilket innebär att betalningsskyldighet åläggs när en regelöverträdelse objektivt kan konstateras. Det strikta ansvaret anses vanligen godtagbart när de som kan tänkas bli avgiftsskyldiga kan förväntas ha god kännedom om gällande föreskrifter och dessutom ha en

särskild anledning att vaka över att föreskrifterna följs. Regeringen anser inte att det bör ställas upp något krav på uppsåt eller oaktsamhet från kommunens eller landstingets sida för att avgiftsskyldighet ska uppstå, när gynnande beslut enligt LSS inte verkställs inom skälig tid. Detta är inte heller fallet vid kommunalt domstolstrots.

Sanktionsavgifter på andra områden, t.ex. vid kommunalt domstolstrots, tillfaller staten. Regeringen anser inte att det finns skäl att göra undantag från denna princip.

Regeringen vill vidare särskilt påpeka att förslaget om sanktionsavgifter, liksom förslaget om rapporteringsskyldighet i avsnitt 5.1 omfattar alla typer av beslut om insatser. Ett åläggande av sanktionsavgift kan exempelvis aktualiseras om ett beslut om kontaktperson enligt 9 § LSS inte verkställs inom skälig tid.

5.5 Avgiftens storlek m.m.

Regeringens förslag: När avgiftens storlek fastställs ska det särskilt beaktas hur lång tid dröjsmålet har pågått och hur allvarligt det i övrigt kan anses vara.

Regeringens bedömning: Övriga bestämmelser i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade om avgiftens storlek och eftergift av avgiften m.m. behöver inte ändras.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag och bedömning. Utredningen föreslog inte någon ändring av den aktuella bestämmelsen i 28 b § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Remissinstanserna: *Länsstyrelsen i Uppsala län* menar att sanktionsavgiftens lägsta nivå i vissa fall är hög, men med utredningens förtydligande om sanktionsavgiftens repressiva inslag kan länsstyrelsen acceptera även den nivån. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* finner det särskilt positivt att förslaget är helt jämförbart med nuvarande bestämmelser om särskild avgift vid ej verkställda domar. *Helsingborgs kommun* betonar att svårigheterna med att verkställa beslutade insatser många gånger beror på den enskilde själv. Hur kommunen ska agera när den enskilde själv tackar nej till en insats eller när en insats ska anses vara verkställd är frågor som enligt Helsingborgs kommun måste tydliggöras eftersom det annars finns risk för att kommuner påförs ogrundade sanktionsavgifter. *Riksförbundet för utvecklingsstörda barn, ungdomar och vuxna (FUB)* anser, med hänsyn tagen till sanktionsavgiftens preventiva syfte, att avgiften bör vara högre än vad kommunen skulle spara på att inte verkställa en insats. FUB påpekar att utredningen inte har berört den faktiska och ideella skada den enskilde och dennes familj lider när en kommun underlåter att verkställa en insats. Denna skada bör enligt FUB vägas in i bedömning av hur hög sanktionsavgiften ska vara.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: I 28 b § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) finns särskilda bestämmelser om sanktionsavgiftens storlek och eftergift av avgiften m.m. Bestämmelsen som i dag tillämpas på sanktionsavgifter

vid kommunalt domstolstrots kommer även att gälla för den nu föreslagna avgiften. I bestämmelsen anges att den fastställda avgiften fastställs till lägst tio tusen kronor och högst en miljon kronor. Vidare anges att det, när avgiftens storlek fastställs, särskilt ska beaktas hur länge dröjsmålet pågått och hur allvarligt det i övrigt kan anses vara. Avgiften får, enligt bestämmelsen, efterges om det finns synnerliga skäl för det. I ringa fall ska inte någon avgift tas ut.

Som regeringen tidigare anfört i propositionen Åtgärder mot kommunalt domstolstrots (prop. 2001/02:122 s. 24) och propositionen Nationell utvecklingsplan för vård och omsorg om äldre (prop. 2005/06:115 avsnitt 8.8.3.2, s. 126) har sanktionsavgifter regelmässigt både ett repressivt och ett vinsteliminierande inslag, vilket medför att avgifterna ofta uppgår till belopp som överstiger de böter som kan komma i fråga för brott som kan bedömas vara av liknande svårighetsgrad som överträdelsen. På motsvarande sätt som vid kommunalt domstolstrots är avsikten med den sanktionsavgift som nu föreslås, att den ska kunna sättas så högt att den motverkar kommunalt lagtrots av aktuellt slag. Förslaget skulle inte uppnå sitt syfte om det medförde en möjlighet för en kommun eller ett landsting att medvetet ådra sig en sanktionsavgift med ett lägre belopp än vad det skulle kosta att tillhandahålla insatsen. En rimlig högsta nivå på sanktionsavgiften bör, i likhet med vad som gäller vid kommunalt domstolstrots, vara en miljon kronor. Det bör dock endast i undantagsfall vara aktuellt med en så hög sanktionsavgift.

Det lägsta beloppet för en sanktionsavgift bör, i likhet med vad som kan beslutas vid kommunalt domstolstrots, lämpligen kunna bestämmas till tio tusen kronor. När det gäller insatser som kostar förhållandevis lite att verkställa, såsom kontaktperson, bör även den besparing som kommunen har gjort genom att inte arbeta aktivt med att rekrytera en lämplig person beaktas då storleken på sanktionsavgiften bestäms. Till detta ska sedan läggas det repressiva inslaget av sanktionen.

När det gäller att beräkna hur stor sanktionsavgift som ska åläggas kommunen eller landstinget i det enskilda fallet bör vissa schabloner kunna användas. Som regeringen angav i Åtgärder mot kommunalt domstolstrots (prop. 2001/02:122 s. 30) och i Nationell utvecklingsplan för vård och omsorg om äldre (prop. 2005/06:115 avsnitt 8.8.3.2, s. 126) bör en viktig faktor vara hur länge dröjsmålet varat. Enligt regeringens mening innebär detta att hela den tidsperiod som dröjsmålet har pågått bör vara föremål för länsrättens prövning. Utredningen har konstaterat att det, i de domar som meddelats när det gäller sanktionsavgifter vid kommunalt domstolstrots, har diskuterats olika möjliga sluttidpunkter för den period som ska beaktas vid beräkningen av storleken på sanktionsavgiften. Genom den nu föreslagna ändringen i 28 b § LSS vill regeringen markera att hela perioden fram till tidpunkten för länsrättens dom bör beaktas härvid, för det fall beslutet inte dessförinnan har verkställts. Om beslutet verkställs under tiden som målet om utdömmande av avgift handläggs i länsrätten, bör följaktligen tiden fram till tidpunkten för verkställigheten beaktas. Det finns inte något som hindrar att en sanktionsavgift beslutas i de fall då det gynnande myndighetsbeslutet enligt LSS redan har verkställts men då detta inte kan sägas ha skett inom skäligen tid. Att en sanktionsavgift även ska kunna dömas ut i fall då beslutet redan har verkställts, är en viktig förutsättning för att upprätthålla sanktionssystemet.

mets effektivitet. Att ett beslut verkställs sedan ett ärende om åläggande av sanktionsavgift har inletts torde dock, enligt regeringen, i många fall kunna leda till att avgiften bestäms till ett lägre belopp än om verkställigheten skulle ha dröjt ytterligare någon tid.

Domstolens arbete med att beräkna storleken på sanktionsavgiften underlättas om länsstyrelsen, till grund för sitt yrkande om utdömmande av avgift, gör en uppskattning av den besparing som kommunen eller landstinget *per månad* kan antas ha gjort genom att inte inom skälig tid verkställa sitt beslut.

Som angetts ska avgiftsskyldigheten bygga på ett strikt ansvar. På motsvarande sätt som gäller vid kommunalt domstolstrots måste det dock enligt regeringen finnas en möjlighet att sätta avgiften lägre än normalt eller att efterge den helt, när det finns särskilda omständigheter. Utgångspunkten måste, enligt regeringens mening, vara att kommunen eller landstinget i princip ska vidta alla åtgärder som är möjliga för att verkställa ett gynnande beslut. Sanktionsavgiften ska enbart kunna sättas ned eller bortfalla om synnerliga skäl föreligger. Motsvarande förhållande är tänkt att gälla vid kommunalt domstolstrots (jfr prop. 2001/02:122 s. 24 f.) och vid ej verkställda beslut enligt socialtjänstlagen (jfr prop. 2005/06:115 avsnitt 8.8.3.2 s. 127). Om den enskilde, innan tidpunkten för skälig tid överskridits, har fått ett godtagbart erbjudande om en bostad som han eller hon tackat nej till, anser regeringen att synnerliga skäl för eftergift av sanktionsavgiften kan finnas. Detta kan även gälla t.ex. om kommunen, trots stora ansträngningar, inte lyckas ordna en kontaktperson inom skälig tid. Det finns i detta sammanhang även skäl att framhålla ett klagörande av Lagrådet i propositionen Åtgärder mot kommunalt domstolstrots (prop. 2001/02:122 s. 51), nämligen att de omständigheter som bör kunna anses utgöra synnerliga skäl är omständigheter som legat utanför kommunens eller landstingets kontroll. Att man i sin ekonomiska planering prioriterat medlen på ett sådant sätt att resurserna inte räckt till för att tillhandahålla insatser enligt den förevarande lagen kan sålunda inte utgöra skäl för eftergift. Däremot torde det, enligt Lagrådet, inte vara helt uteslutet att – inom snäva ramar – som en faktor beakta svårigheter med ekonomisk omprioritering då det gäller att bedöma om ett dröjsmål är oskäligt eller då fråga blir om att bestämma den särskilda avgiftens storlek (jfr prop. 2005/06:115 s. 127).

Sammanfattningsvis anser regeringen att de bestämmelser om avgiftens storlek m.m. som redan finns i 28 b § LSS och som gäller vid kommunalt domstolstrots även är lämpliga för den nu föreslagna sanktionsavgiften. En ändring i paragrafen föreslås dock i syfte att klargöra vilken tidsperiod som bör beaktas då avgiftens storlek bestäms.

Regeringens förslag: Om en kommun eller ett landsting efter att ha ålagts att betala särskild avgift fortfarande underlåter att tillhandahålla insatsen får en ny särskild avgift dömas ut. En sanktionsavgift får dömas ut bara om länsstyrelsens ansökan delgetts kommunen eller landstinget inom två år från tidpunkten för det gynnande beslutet om insatsen eller inom två år från det att verkställigheten av det gynnande beslutet avbrutits.

Regeringens bedömning: Den nuvarande bestämmelsen i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade om handläggning i domstol behöver inte ändras.

Utredningens förslag: Överensstämmer i stort med regeringens förslag och bedömning. Utredningen föreslog även en bestämmelse om skyndsamt handläggning i de allmänna förvaltningsdomstolarna.

Remissinstanserna: Mycket få remissinstanser har särskilt kommenterat utredningens förslag när det gäller handläggning av frågor om sanktionsavgift.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Ärenden om åläggande av sanktionsavgift vid kommunalt domstolstrots handläggs i domstol, i första instans länsrätten. Det är i dag en uppgift för länsstyrelsen att ansöka hos länsrätten om skyldighet för en kommun eller ett landsting att betala sanktionsavgift. Detta framgår av 28 c § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Enligt regeringens mening är det naturligt att motsvarande ordning även gäller vid handläggningen av den nu föreslagna sanktionsavgiften. Den nyss nämnda bestämmelsen, som blir tillämplig även på handläggningen av den nu föreslagna sanktionsavgiften, behöver därför inte ändras.

Om en kommun eller ett landsting efter att ha ålagts att betala särskild avgift fortfarande underlåter att tillhandahålla insatsen får ny särskild avgift dömas ut. Detta anges i 28 d § första stycket LSS och gäller i dag för sanktionsavgifter vid kommunalt domstolstrots. På motsvarande sätt bör det – när gynnande myndighetsbeslut enligt LSS inte verkställs inom skälig tid – inte finnas något hinder mot att en ny sanktionsavgift beslutas för den ytterligare period som det gynnande beslutet inte verkställts. Bestämmelsen i det nuvarande 28 d § första stycket LSS blir tillämplig även på den nu föreslagna sanktionsavgiften. För tydlighetens skull vill regeringen, genom en föreslagen ändring i 28 d § LSS, markera att även den nu föreslagna sanktionsavgiften ska kunna dömas ut på nytt.

Det är viktigt att en ansökan om åläggande av sanktionsavgift väcks utan onödig tidsutdräkt. Det ska därför, i likhet med vad som gäller vid kommunalt domstolstrots, föreskrivas att en sanktionsavgift får dömas ut om länsstyrelsens ansökan delgetts kommunen eller landstinget inom två år från tidpunkten för det gynnande myndighetsbeslutet om insatsen. Även beslut enligt vilka verkställigheten avbrutits ska enligt regeringens förslag på nytt verkställas inom skälig tid. För dessa beslut ska då gälla att en sanktionsavgift bara får dömas ut om länsstyrelsens ansökan delgetts kommunen eller landstinget inom två år från det att verkställigheten av det gynnande beslutet avbrutits (angående motsvarande ändring vad

5.7 Avslag trots ett bedömt behov – oförenligt med rättsordningen

Regeringens bedömning: Det bör inte införas någon möjlighet att avslå ansökningar om insatser enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade genom att åberopa att ett gynnande beslut inte bedöms kunna verkställas inom rimlig tid, när förutsättningar finns för att meddela ett positivt beslut. En sådan ordning är inte förenlig med rättsordningen.

Utredningens bedömning: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: En stor majoritet av remissinstanserna delar utredningens bedömning. Några remissinstanser, däribland *Länsstyrelsen i Västra Götalands län*, anser att det utifrån gällande lagstiftning finns skäl att avslå den enskildes ansökan om insatsen inte kan tillhandahållas inom rimlig tid, men menar att ett införande av sanktionsavgifter skulle innebära att man instämmer i utredningens bedömning att ett bifallsbeslut ovillkorligen ska meddelas när behov föreligger.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt 7 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) har personer som anges i 1 § rätt till insatser i form av särskilt stöd och särskild service om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och om deras behov inte tillgodoses på annat sätt. Ett avslag på en ansökan om stöd och service kan endast meddelas om den enskilde inte har något behov av sökt stöd och service eller om det behov som finns tillgodoses på annat sätt. Det saknas alltså andra grunder för att meddela avslag.

När det stått klart att ett beslut enligt 9 § LSS inte kunnat verkställas inom en viss tid har det dock i vissa kommuner förekommit att den enskildes ansökan har avslagits. Resursbrist i kommunen har då direkt eller indirekt anförts som den grund på vilken ansökan avslås. Frågan om rätten till boende i en gruppboende har kunnat påverkas av att kommunen inte haft tillgång till sådan bostad, har prövats av Regeringsrätten i rättsfallet RÅ 1988 ref. 40. Regeringsrätten fann att rätten till gruppboende inte kunde påverkas av det förhållandet att kommunen för närvarande inte hade någon gruppboende ledig.

Tanken bakom förfarandet att avslå en ansökan, trots att man bedömer att det finns ett behov av insatsen, är att den enskilde ska få ett avslagsbeslut som han eller hon kan överklaga till allmän förvaltningsdomstol. Genom möjligheten till överklagande anser förespråkarna för detta förfarande att den enskildes rättssäkerhet stärks. Ett beslut från Riksdagens ombudsmän (JO) har påstått utgöra ett stöd för denna uppfattning (se JO:s beslut den 6 september 2000, dnr 2577–2000). Det har dock visat sig att benägenheten att överklaga hos enskilda personer som får ett avslagsbeslut trots bedömt behov är liten.

Antalet avslagsbeslut trots bedömt behov av en insats enligt LSS och SoL har minskat betydligt kraftigt. När det gäller bistånd enligt SoL har

det skett ett förtydligande av rättordningen (Socialstyrelsens och länsstyrelsernas rapport Ej verkställda beslut och domar enligt LSS och SoL 2006, artikelnummer 2007-109-24).

Regeringen bedömer att detta sannolikt beror på ändrad tillämpning, men att det också har inneburit att antalet ej verkställda beslut i stället har ökat i antal, se vidare avsnitt 7 om konsekvenser.

I denna proposition föreslås att en kommun eller ett landsting som inte verkställer ett beslut om insats inom skälig tid ska åläggas att betala en särskild avgift. Detta innebär att den enskildes rättssäkerhet stärks. Det bör däremot inte komma i fråga att lämna ett avslagsbeslut trots ett bedömt behov med hänvisning till den enskildes rättssäkerhet.

Sammanfattningsvis är det regeringens uppfattning att det inte kan vara förenligt med gällande lagstiftning att avslå ansökningar om insatser enligt LSS genom att åberopa att ett gynnande beslut inte bedöms kunna verkställas inom rimlig tid, när förutsättningar finns för att meddela ett positivt beslut (angående motsvarande bedömning vad gäller ej verkställda beslut enligt SoL, se prop. 2005/06:115 avsnitt 8.8.4 s. 129 f.).

5.8 Ändringar i bestämmelserna om kommunalt domstolstrots

Regeringens förslag: Bestämmelserna om kommunalt domstolstrots i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa personer med funktionshinder ska ändras för att dessa i tillämpliga delar ska stämma överens med de föreslagna bestämmelserna om särskild avgift vid ej verkställda beslut.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslog även en bestämmelse om skyndsam handläggning i de allmänna förvaltningsdomstolarna (jfr avsnitt 5.6). Utredningen föreslog inte någon ändring av bestämmelserna om avgift i 28 b § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Remissinstanserna: Mycket få remissinstanser har haft särskilda kommentarer till förslagen om ändringar i bestämmelserna om kommunalt domstolstrots. *Riksdagens ombudsmän (JO)* är positiv till de redaktionella ändringarna.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 28 a § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) ska en kommun eller ett landsting, som underlåter att *utan oskäligt dröjsmål* tillhandahålla en insats enligt 9 § som någon är berättigad till enligt en domstols avgörande, åläggas att betala särskild avgift. Som framgått i avsnitt 5.4 föreslår regeringen att bestämmelser om sanktionsavgifter ska införas när kommuners gynnande beslut om insatser enligt 9 § LSS inte verkställs *inom skälig tid*. Regeringen föreslår att motsvarande formulering även ska användas beträffande kommunalt domstolstrots när det gäller avgöranden enligt LSS. Kommuner och landsting som inte inom skälig tid tillhandahåller insatser, som någon är berättigad till enligt en domstols avgörande, ska alltså åläggas att betala en särskild avgift. De föreslagna lagändringarna innebär ingen ändring i sak, utan är endast av redaktionell

art (angående motsvarande ändring vad gäller ej verkställda beslut enligt SoL, se prop. 2005/06:115 avsnitt 8.8.5, s. 130).

Som framgått i avsnitt 5.5 föreslår regeringen en ändring i 28 b § LSS. Syftet med denna ändring är att markera att hela perioden fram till tidpunkten för länsrättens dom bör beaktas vid beräkningen av storleken på sanktionsavgiften, för det fall beslutet inte dessförinnan har verkställts. Den föreslagna ändringen innebär att den nya lydelsen av bestämmelsen blir tillämplig vid beräkningen av sanktionsavgiftens storlek vid kommunalt domstolstrots.

Det kan även förekomma att verkställighet av en domstols avgörande om insats enligt 9 § LSS avbryts. För att även dessa fall ska omfattas av lagstiftningen föreslår regeringen att en särskild avgift även ska åläggas en kommun eller ett landsting som inte inom skälig tid på nytt tillhandahåller insatsen efter det att verkställigheten av ett sådant avgörande avbrutits.

I 28 d § LSS föreskrivs att om en kommun eller ett landsting efter att ha ålagts att betala särskild avgift fortfarande underlåter att tillhandahålla insatsen, får ny särskild avgift dömas ut. En särskild avgift får dock dömas ut om ansökan har delgetts kommunen eller landstinget inom två år från det att domen om insatsen vunnit laga kraft. Som en konsekvens av regeringens förslag att en särskild avgift ska åläggas kommuner även i de fall verkställigheten av ett gynnande avgörande enligt LSS avbrutits, föreslår regeringen för dessa fall att särskild avgift bara får dömas ut om länsstyrelsens ansökan delgetts kommunen eller landstinget inom två år från det att verkställigheten av domen avbrutits (angående motsvarande ändring vad gäller ej verkställda beslut enligt SoL, se prop. 2005/06:115 avsnitt 8.8.5, s. 131).

5.9 Handläggningen av ärenden behöver förbättras

Regeringens bedömning: Det är viktigt att den formella handläggningen av ärenden enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade sker på ett korrekt sätt. Återkommande utbildning i förvaltningsrätt för handläggare är en viktig åtgärd för att höja rättssäkerheten för de personer som ansöker om insatser.

Det är angeläget att länsstyrelserna lämnar kommuner och landstingen vägledning bl.a. om den formella handläggningen av ärenden. Det är även angeläget att länsstyrelserna, i den omfattning som deras verksamhet tillåter det, utövar tillsyn över denna handläggning.

Utredningens bedömning: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: En helt övervägande del av remissinstanserna ställer sig bakom utredningens bedömning. Framför allt lyfts behovet av utbildning och allmänna råd från Socialstyrelsen fram. *Socialstyrelsen* anser att det, för att den formella handläggningen ska förbättras, behövs insatser från flera instanser; universitet och högskolor, landsting, kommuner, länsstyrelser och Socialstyrelsen. *Boverket* efterlyser bl.a. mer konkreta åtgärder för att komma till rätta med stora skillnader mellan kommunernas bedömningar och en generellt sett ökad restriktivitet.

Skälen för regeringens bedömning: Utredningen har uppgett att den under sitt arbete från olika håll – bl.a. från Socialstyrelsen, länsstyrelser, Handikappombudsmannen, pensionärs- och handikapporganisationer samt kommunanställda – fått information om att det brister i främst kommunernas formella handläggning av ärenden. Det har t.ex. lämnats uppgifter om att handläggningstiden i vissa ärenden är alltför lång. Det har också lämnats uppgifter om att det förekommer att ärenden blir lig-gande utan att beslut fattas, till dess det finns en möjlighet att tillgodose det behov som en ansökan avser. Först då fattas det ett formellt beslut. Det uppges även förekomma att enskilda som vänder sig till kommunen och ansöker om insats får uppgift om att kommunen inte kan tillhand-hålla denna. Kommunen erbjuder i stället den enskilde en annan typ av stöd eller service. Den enskilde får dock inte något beslut om avslag på sin ansökan och han eller hon berövas därmed möjligheten att överklaga. Att brister i viss omfattning förekommer i kommunernas handläggning har, enligt utredningen, bekräftats av Sveriges Kommuner och Landsting.

För att säkerställa kvaliteten i ärendehandläggningen anser regeringen att det är en viktig uppgift att återkommande utbilda handläggare i för-valtningsrätt. En korrekt ärendehandläggning är även viktig för att säker-ställa en jämlik och rättssäker hantering av ansökningar om stöd och service från både kvinnor och män. Att utbilda handläggare i förvalt-ningsrätt är i första hand en uppgift som kommunerna och landstingen själva ansvarar för. Även länsstyrelserna i egenskap av regional tillsyns-myndighet har dock ett ansvar. Därutöver är det också viktigt att läns-styrelserna bistår kommunerna och landstingen med vägledning bl.a. om den formella handläggningen av ärenden. Det är även angeläget att läns-styrelserna i den omfattning som verksamheten tillåter, utövar tillsyn över kommuners och landstings handläggning av ärenden enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Socialstyrelsen har i början av mars 2006 publicerat föreskrifter och allmänna råd om dokumentation vid handläggning av ärenden och genomförande av insatser enligt SoL, lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, lagen (1988:870) om vård av miss-brukare i vissa fall och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Även en handbok, Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten, med syfte att underlätta tillämpningen av gällande regelverk publicerades i april 2006. Socialstyrelsen har i juni 2007 pub-licerat en uppdaterad handbok för stöd i rättstillämpning och handlägg-ning av bostad med särskild service för vuxna enligt LSS. Det är viktigt att Socialstyrelsen i egenskap av tillsynsmyndighet fortsätter med att tillhandahålla vägledning, även materiell sådan, för att åstadkomma en högre kvalitet beträffande själva beslutsfattandet.

Regeringens bedömning: Det är viktigt att varje kommun- och landstingsledning ser till att samverkan mellan berörda förvaltningar fungerar och att man vid kommunernas övergripande boendeplanering uttryckligen beaktar behoven hos personer med funktionshinder. Stor vikt bör läggas vid analyser av framtida behov och att kompetens för detta säkras inom socialtjänsten.

Länsstyrelserna bör dessutom aktivt arbeta för att kommunerna och landstingen planerar för att kunna tillgodose framtida stöd- och servicebehov.

Länsstyrelserna bör också verka för att uppnå en likvärdig bedömning av vilka ansökningar om sanktionsavgifter som görs enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade och socialtjänstlagen (2001:453) som bör prövas av de allmänna förvaltningsdomstolarna. För att få till stånd en samsyn mellan länsstyrelserna avser regeringen att återkomma om detta i länsstyrelsernas regleringsbrev.

Utredningens bedömning: Överensstämmer i stort med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna instämmer i utredningens bedömning av vikten av samverkan och planering. *Boverket* understryker vikten av att boendet för grupper med särskilda behov integreras med den generella bostadsförsörjningen.

Skälen för regeringens bedömning: För att behoven hos personer med funktionshinder, både kvinnor och män, ska bli tillgodosedda är det mycket viktigt med en fungerande samverkan mellan olika kommunala förvaltningar i frågor som rör t.ex. boendeplanering. Det är också viktigt att kommunen bedriver en aktiv uppsökande verksamhet i förhållande till personer med funktionshinder. Den uppsökande verksamheten ger kommunerna ett bättre underlag för sin bostadsplanering. Stor vikt bör också läggas vid att kommuner och landsting planerar för att kunna tillgodose framtida stöd- och servicebehov och att kompetens för detta finns hos de olika huvudmännen.

Regeringen har i juni 2007 tillsatt en särskild utredare med uppdrag att se över hur behandlingen av personuppgifter inom socialtjänsten regleras samt lämna de förslag till författningsändringar som utredaren anser behövliga för att åstadkomma en välfungerande och sammanhållen reglering av området. Regleringen ska syfta till att förbättra möjligheterna att framställa statistik och göra verksamhetsuppföljning samt säkerställa kvaliteten på vård, omsorg och insatser inom socialtjänsten. Regleringen ska omfatta all behandling av personuppgifter som är nödvändig för klientrelaterade arbetsuppgifter, uppföljning, utvärdering, kvalitets-säkring, administration, planering, framställning av statistik, forskning och tillsyn (dir. 2007:92).

Länsstyrelserna har, enligt 26 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, bl.a. till uppgift att verka för att kommunerna och landstingen planerar för att kunna tillgodose framtida stöd- och servicebehov. Regeringen vill i detta sammanhang understryka att läns-

styrelserna har en viktig uppgift att fylla när det gäller att åstadkomma en bättre planering för att de aktuella behoven ska kunna tillgodoses. Prop. 2007/08:43

Vidare är det viktigt att länsstyrelserna verkar för att uppnå en likvärdig bedömning av vilka ansökningar om sanktionsavgifter som görs enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade och socialtjänstlagen (2001:453) som bör prövas av de allmänna förvaltningsdomstolarna. För att få till stånd en samsyn mellan länsstyrelserna avser regeringen att återkomma om detta i länsstyrelsernas regleringsbrev.

6 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2008. I en övergångsbestämmelse anges att den första kvartalsrapporteringen ska omfatta de uppgifter som finns tillgängliga för en kommun eller ett landstings nämnd den 30 september 2008. Vidare anges i en övergångsbestämmelse att i fråga om särskild avgift med anledning av dröjsmål med att verkställa en kommuns eller ett landstings gynnande beslut enbart tid från och med lagens ikraftträdande får beaktas vid bedömningen av om skälig tid överskridits. Detsamma gäller i fråga om särskild avgift med anledning av dröjsmål med att verkställa en kommuns eller ett landstings gynnande beslut eller en domstols gynnande avgörande, om verkställigheten av beslutet eller domen avbrutits.

Utredningens förslag: Överensstämmet med regeringens, förutom att lagändringarna föreslogs träda i kraft den 1 juli 2006. Utredningens förslag innehöll ingen bestämmelse om att den första kvartalsrapporteringen ska omfatta de uppgifter som finns tillgängliga för en kommun eller ett landstings nämnd per ett viss datum.

Remissinstanserna: De flesta av remissinstanserna har inte berört frågan om ikraftträdande och övergångsbestämmelser.

Skälen för regeringens bedömning: Ändringarna i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) samt ändringarna i kommunallagen (1991:900) och socialtjänstlagen (2001:453) föreslås träda i kraft den 1 juli 2008. I en övergångsbestämmelse bör i förtydligande syfte anges att den första kvartalsrapporteringen enligt 28 f och 28 h §§ ska omfatta de uppgifter som finns tillgängliga för en kommun eller ett landstings nämnd den 30 september 2008.

När det gäller särskild avgift med anledning av dröjsmål med att verkställa en kommuns eller ett landstings gynnande beslut enligt LSS, får enbart tid från och med lagens ikraftträdande beaktas vid bedömningen av om skälig tid har överskridits. Detsamma gäller särskild avgift med anledning av dröjsmål med att verkställa en kommuns eller ett landstings gynnande beslut eller en domstols gynnande avgörande enligt LSS, om verkställigheten av beslutet eller domen har avbrutits. Övergångsbestämmelser krävs för att de nya reglerna om sanktionsavgifter inte ska kunna tillämpas för retroaktiv tid i dessa avseenden.

Antalet ansökningar om utdömmande av sanktionsavgift vid domstolstrots har varit mycket få. Under år 2004 endast 28 stycken och år 2006 minskade det till 24 ansökningar, 23 enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och en enligt socialtjänstlagen (2001:453; SoL). Den lagändring som trädde i kraft den 1 juli 2006 som innebär att länsstyrelsen kan ansöka om särskild avgift även för ej verkställda beslut enligt SoL har inneburit att ett antal ansökningar har lämnats in till domstolen. Under andra halvåret 2006 lämnade länsstyrelserna in 119 ansökningar om särskild avgift enligt SoL. Av dessa ansökningar avsåg 115 särskilt boende och fyra avsåg kontaktperson eller ledsagare. Det antalet måste dock jämföras med det totala antalet ej verkställda beslut enligt SoL som år 2006 uppgick till cirka 5 000 stycken (Socialstyrelsens och länsstyrelsernas rapport Ej verkställda beslut och domar enligt LSS och SoL 2006, artikelnummer 2007-109-24).

Verkan av ett införande av särskild avgift för ej verkställda beslut enligt LSS torde enligt regeringens mening bli densamma som för ej verkställda domar. Lagändringen borde på sikt komma att bidra till att antalet ej verkställda beslut minskar – särskilt när rättspraxisen har utvecklats. Vidare ligger det i åtgärden att kommunerna och landstingen kommer att få bättre underlag för intern uppföljning av beslutade insatser. Uppgifterna om ej verkställda beslut blir mer synliga när kommunstyrelsen och de kommunala revisorerna får ta del av uppgifterna. Detta borde leda till en minskning av antalet ej verkställda beslut. Även uppgifterna för länsstyrelserna kommer då att minska.

Något behov av ytterligare resurser till länsstyrelserna med anledning av förslagen för stärkt rättssäkerhet bedöms i dagsläget inte finnas. Något behov av resurstillskott till de allmänna förvaltningsdomstolarna med anledning av förslaget om sanktionsavgifter bedöms inte heller finnas för närvarande. Regeringen har emellertid för avsikt att utvärdera reformen. I utvärderingen kommer uppgifter om domstolarnas måltillströmning med anledning av lagförslaget att inhämtas och analyseras. Regeringen bedömer vidare att det behövs medel för den rapporteringsskyldighet som ska bidra till stärkt rättssäkerhet för personer med funktionshinder erhåller insatser enligt LSS. Regeringen har i 2008 års budgetproposition (utgiftsområde 9) avsatt medel för ändringar i LSS om att införa en rapporteringsskyldighet och en möjlighet att införa sanktionsavgifter. Kommunsektorn beräknas komma att få 15 miljoner kronor i ökade kostnader för rapporteringsskyldigheten som följd av förslaget. Regeringen kommer i samband med 2009 års budgetproposition att återkomma med den ekonomiska regleringen till kommunerna genom en överföring av medel från utgiftsområde 9 till utgiftsområde 25. I budgetpropositionen 2009 kommer det också framgå att kommunerna ska ersättas retroaktivt för ökade omkostnader avseende 2008 från datum för lagens ikraftträdande.

8.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

28 a §

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.4.

I paragrafens *första stycke* föreskrivs att en kommun eller ett landsting som inte inom skäligen tid tillhandahåller en insats enligt 9 § som någon är berättigad till enligt ett beslut av en sådan nämnd som avses i 22 § ska åläggas att betala en särskild avgift. En särskild avgift ska även kunna åläggas i fall då verkställigheten av ett beslut avbrutits. I första stycket föreskrivs därför vidare att en kommun eller ett landsting som inte inom skäligen tid på nytt tillhandahåller insatsen efter det att verkställigheten av ett beslut enligt 9 § avbrutits, ska åläggas att betala en särskild avgift.

Förslaget i paragrafens *andra stycke* behandlas i avsnitt 5.8. Enligt förslaget ska en kommun eller ett landsting som *inte inom skäligen tid tillhandahåller* en insats enligt 9 § som någon är berättigad till enligt en domstols avgörande, åläggas att betala en särskild avgift. För närvarande föreskrivs i första stycket att en kommun eller ett landsting ska åläggas att betala en särskild avgift om den *underlåter att utan oskäligt dröjsmål tillhandahålla* en insats enligt 9 § som någon är berättigad till enligt en domstols avgörande. Förslaget avses inte innebära någon ändring i sak utan är endast av redaktionell art. Formuleringen kommer därmed att överensstämma med den föreslagna lydelsen i första stycket. Genom regleringen i andra meningen föreslår regeringen att möjligheten att ålägga en kommun eller ett landsting en särskild avgift utvidgas till fall då verkställigheten av en domstols avgörande avbrutits.

Någon gång kan omständigheterna vara sådana att det framstår som motiverat både att straffa en enskild beslutsfattare för tjänstefel enligt 20 kap. 1 § brottsbalken och att ålägga kommunen avgiftsskyldighet (se prop. 2001/02:122, s. 30). Regleringen innebär inte något hinder mot en sådan ordning (jfr prop. 1981/82:142, s. 24 f.).

Ändringen i *tredje stycket* är endast redaktionell.

Paragrafen har utformats med 16 kap. 6 a § socialtjänstlagen (2001:453) som förebild.

28 b §

Paragrafen behandlas i avsnitten 5.5 och 5.8.

Genom ändringen i *andra stycket* vill regeringen markera att hela perioden fram till tidpunkten för länsrättens dom bör beaktas vid beräkningen av storleken på sanktionsavgiften, för det fall beslutet inte dessförinnan har verkställts. Vid överprövning av länsrättens avgörande kan naturligtvis endast den period som prövats av länsrätten bli föremål för överrättens prövning.

Paragrafen har utformats med 16 kap. 6 b § socialtjänstlagen (2001:453) som förebild.

28 d §

Paragrafen behandlas i avsnitten 5.6 och 5.8.

Genom en ändring i bestämmelsen klargörs att en ny särskild avgift vid fortsatt underlåten verkställighet ska kunna dömas ut både enligt det föreslagna första och andra stycket i 28 a §.

Det nuvarande andra stycket flyttas till en ny paragraf, 28 e §.

Paragrafen har utformats med 16 kap. 6 d § socialtjänstlagen (2001:453) som förebild.

28 e §

Paragrafen behandlas i avsnitten 5.6. och 5.8.

Paragrafen är ny. I *första stycket* anges att särskild avgift, med anledning av att nämnden i en kommun eller i ett landsting fattat ett gynnande beslut om insats enligt 9 §, får dömas ut bara om ansökan delgetts kommunen eller landstinget inom två år från tidpunkten för det gynnande beslutet eller inom två år från det att verkställigheten av det gynnande beslutet avbrutits.

Enligt *andra stycket*, som tidigare var andra stycket i 28 d §, kommer särskild avgift med anledning av en domstols avgörande att få dömas ut bara om en ansökan har delgetts kommunen eller landstinget inom två år från det att domen om insatsen vunnit laga kraft eller inom två år från den dag då verkställigheten av domen avbröts. Att särskild avgift ska få dömas ut i det sistnämnda fallet är en konsekvens av förslaget att möjligheten att ålägga en kommun eller ett landsting en särskild avgift enligt 28 a § andra stycket utvidgas till att även gälla fall när verkställigheten av en domstols avgörande avbrutits.

Att prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten av beslut enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade framgår av 28 c § samma lag.

Paragrafen har utformats med 16 kap. 6 e § socialtjänstlagen (2001:453) som förebild.

Rapporteringskyldighet**28 f §**

Paragrafen behandlas i avsnitten 5.1 och 5.2.

Paragrafen är ny och innebär att en rapporteringsskyldighet införs beträffande alla gynnande beslut enligt 9 § av en nämnd, som inte har verkställts inom tre månader från dagen för beslutet eller som inte har verkställts på nytt inom tre månader från den dag då verkställigheten av beslutet avbröts. Rapporteringen, som av ansvarig nämnd ska ske till länsstyrelsen och till kommunens eller landstingets revisorer, ska omfatta tidpunkten för varje beslut, vilken typ av insats beslutet gäller samt kortfattat skälen för dröjsmålet. Rapporteringen ska ske en gång per kvartal. Självfallet ska ett ej verkställt beslut rapporteras varje kvartal, så länge det inte har verkställts.

Paragrafen har utformats med 16 kap. 6 f § socialtjänstlagen (2001:453) som förebild.

28 g §

Förslaget behandlas i avsnitt 5.2.

Paragrafen har utformats med 16 kap. 6 g § socialtjänstlagen (2001:453) som förebild.

28 h §

Förslaget behandlas i avsnitten 5.1 och 5.2.

Paragrafen har utformats med 16 kap. 6 h § socialtjänstlagen (2001:453) som förebild.

8.2 Förslag till lag om ändring i kommunallagen
(1991:900)

9 kap.

10 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.3.

De ärenden som kan komma att granskas kan innehålla information som är känslig ur integritetssynpunkt. Sekretess gäller dock hos kommunen om revisorerna får del av uppgifter för vilka sekretess gäller (se 13 kap. 1 § sekretesslagen [1980:100]).

8.3 Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen
(2001:453)

16 kap.

6 g §

I paragrafen görs en rättelse genom att hänvisningen till 6 e § ändras till 6 f §.

Sammanfattning av betänkandet Beviljats men inte fått (SOU 2004:118)

Prop. 2007/08:43
Bilaga 1

Sedan ett antal år tillbaka har det uppmärksammats att det i stor utsträckning förekommer att kommuner och landsting inte verkställer gynnande beslut enligt socialtjänstlagen och LSS inom rimlig tid samt att ansökningar avslås trots ett bedömt behov av biståndet eller insatsen i fråga. De problem som detta leder till har uppmärksammats i olika sammanhang, se t.ex. Riksdagens revisorers förslag till riksdagen Nationella mål i kommunernas äldreomsorg (2002/03:RR4). Socialstyrelsen har i samarbete med länsstyrelserna vid tre tillfällen sedan år 2000 sammanställt statistik över förekomsten av ej verkställda beslut och domar enligt LSS och socialtjänstlagen. I de två senaste rapporterna återfinns även statistik över antalet avslag trots att nämnden har bedömt att ett behov av biståndet eller insatsen föreligger.

Den 1 juli 2002 trädde nya bestämmelser i kraft som har till syfte att motverka kommunalt domstolstrots. Bland annat infördes nya bestämmelser i socialtjänstlagen och i LSS, som innebär att en sanktionsavgift skall kunna åläggas kommuner och landsting som dröjer alltför länge med att verkställa domar angående insatser enligt dessa lagar. Till grund för bestämmelserna om kommunalt domstolstrots ligger Justitiedepartementets promemoria Kommunalt domstolstrots (Ds 2000:53). Vid remissbehandlingen av promemorian anförde ett flertal remissinstanser att kommuners underlåtenhet att i vissa fall verkställa sina egna gynnande beslut är ett betydligt större problem än domstolstrots och att det är mycket angeläget att åtgärder vidtas för att komma till rätta med detta problem. I propositionen Åtgärder mot kommunalt domstolstrots (prop. 2001/02:122) aviserade regeringen (s. 26 f.) att den avsåg att återkomma i frågan om lämpliga åtgärder för att komma till rätta med problemet med underlåtenhet hos kommuner och landsting att verkställa sina egna gynnande beslut om insatser enligt LSS och socialtjänstlagen. Innan åtgärder övervägdes, avvaktades Socialstyrelsens kartläggning och analys.

I Socialstyrelsens och länsstyrelsernas senaste rapport presenteras statistik över antalet ej verkställda beslut och antalet avslag trots bedömt behov avseende år 2003. Totalt fanns drygt 4 000 beslut enligt socialtjänstlagen och LSS som inte var verkställda. Under år 2003 avlogs totalt drygt 2 000 ansökningar enligt socialtjänstlagen och LSS, trots att behov av biståndet eller insatsen bedömdes föreligga. Kommunerna svarade för huvuddelen av de ej verkställda besluten och avslagen trots bedömt behov.

Enligt direktiven till denna utredning skall utredaren analysera varför det förekommer att beslut av kommuner och landsting inte verkställs och varför det förekommer beslut om avslag trots bedömt behov enligt socialtjänstlagen och LSS. Med utgångspunkt i denna analys skall utredaren föreslå åtgärder som kan bidra till en förbättrad rättssäkerhet för enskilda i förhållande till de rättigheter aktuell lagstiftning ger.

Utredningen har under sitt arbete sammanträffat med ett flertal myndigheter, organisationer och övriga som på olika sätt berörs av de förslag som utredningen lämnar i detta betänkande. Flera resor har gjorts

för sammanträffanden med tjänstemän vid kommunernas socialnämnder eller motsvarande, landstingens råd- och stödenheter samt länsstyrelsernas sociala enheter. Utredningen har även genomfört en enkätundersökning.

Prop. 2007/08:43
Bilaga 1

Analys

Varför verkställs inte gynnande beslut av kommuner och landsting?

Utredningen har kunnat konstatera att det finns ett flertal orsaker till att beslut av kommuner och landsting inte verkställs. När det gäller beslut om plats i särskilda boendeformer¹ anges den främsta orsaken vara brist på platser. Resursbrist uppges ofta vara den huvudsakliga orsaken till att antalet platser i de särskilda boendeformerna inte är tillräckligt. Kostnaderna för omsorgen om äldre och funktionshindrade har under senare år ökat samtidigt som de ekonomiska resurserna i många kommuner inte anses vara tillräckliga.

En annan viktig orsak till de ej verkställda besluten är en bristande planering i kommunerna, både på kort och på lång sikt. Det kan handla om ett bristfälligt underlag för en tillförlitlig bedömning av det framtida behovet av särskilda boendeformer. Brister i planering och samordning över förvaltningsgränserna är också mycket påtagliga.

Vid kontakter med bl.a. tjänstemän i kommuner och vid länsstyrelser har anförts att det hos fullmäktigeledamöterna i många kommuner finns bristfälliga kunskaper om lagstiftningen och förhållandena i kommunen och att detta påverkar kommunernas anslagshantering. Det förekommer också på många håll brister i uppföljningen av fattade beslut. I många fall saknas rutiner för uppföljning av besluten.

När det gäller ej verkställda beslut om insatser enligt LSS, utgör besluten om kontaktperson cirka hälften och svarar för den överlägset största andelen. Som huvudorsak till problemen att verkställa denna insats anges svårigheter att rekrytera kontaktpersoner. Att hitta en kontaktperson som passar till den enskilde brukaren anges också som en svårighet.

Att ett gynnande beslut inte verkställs kan också bero på den enskilde. Den enskilde tackar exempelvis i vissa fall nej till det boende som erbjuds, eftersom boendets geografiska placering, utformning, standard etc. inte motsvarar den enskildes önskemål, eller då boendet inte upplevs vara anpassat till den enskildes behov. I många kommuner anses ärendet inte som avslutat trots att den enskilde tackat nej, eftersom behovet kvarstår. Beslutet kvarstår därmed tills vidare som ej verkställt.

Landstinget svarar för insatsen rådgivning och annat personligt stöd enligt LSS, s.k. råd och stöd. Det råder i dag oklarheter om vilka typer av insatser som kan utgöra råd och stöd. Regeringsrätten har funnit att habiliteringsinsatser inte kan anses som råd och stöd enligt LSS. En översyn av insatsen har gjorts av LSS- och hjälpmedelsutredningen

¹ I. Med särskilda boendeformer avses här särskilda boenden och korttidsboenden för äldre och funktionshindrade enligt socialtjänstlagen samt bostäder med särskild service för funktionshindrade enligt LSS.

(S 2001:06), som har haft regeringens uppdrag att bl.a. förtydliga insatsen. Med hänsyn till den rådande osäkerheten om innehållet i insatsen och då landstingens verksamheter enligt LSS i dag skiljer sig åt i stor omfattning, är det mycket svårt att göra en djupare analys av omfattningen av problemet med ej verkställda beslut om råd och stöd och eventuella orsaker härtill.

Varför avslås ansökningar trots ett bedömt behov?

När det bedöms att möjligheter saknas att verkställa ett beslut inom rimlig tid förekommer det i en del kommuner att ett avslag på en ansökan meddelas, trots att ett behov av den sökta insatsen anses föreligga. I landstingen förekommer detta i mycket liten utsträckning. Antalet avslag trots bedömt behov varierar mycket kraftigt mellan olika län och kommuner i landet. I några län förekommer avslag trots bedömt behov i betydligt större omfattning än i övriga. Länsstyrelsens information till kommunerna i länet tycks spela en stor roll i detta avseende. I de län där antalet ej verkställda gynnande beslut är mindre finns en tendens till att avslag trots bedömt behov förekommer i större utsträckning och omvänt. Vanligen framförs rättssäkerhetsskäl som argument för att meddela ett avslagsbeslut i stället för ett gynnande beslut, i de fall kommunen inte kan verkställa beslutet inom rimlig tid. Genom att kommunen meddelar ett avslag på grund av platsbrist ges den enskilde möjlighet att överklaga beslutet till länsrätten. Till stöd för denna handläggning åberopas ofta ett beslut av JO. När det gäller beslut om avslag enligt socialtjänstlagen överklagas dessa beslut dock i mycket liten omfattning, trots att den enskilde bedöms vara i behov av aktuellt bistånd. Avslagsbeslut enligt LSS trots ett bedömt behov av sökt insats överklagas endast i ungefär hälften av fallen.

Bedömningar och förslag

Utgångspunkter

Principerna, som fastslås i regeringsformen, om att den offentliga makten utövas under lagarna och med respekt för alla människors lika värde kan allvarligt ifrågasättas, om vissa kommuner underlåter att på ett korrekt sätt tillämpa de beslut som riksdagen fattat. Staten kan inte acceptera att kommuner och landsting fortsätter att sätta sig över tvingande lagar. Om det skulle visa sig att det inte är möjligt att få till stånd en korrekt tillämpning av de lagar som riksdagen beslutat finns det enligt utredningens uppfattning bara ett alternativ, nämligen att ändra lagstiftningen genom att sänka ambitionsnivån i denna. Ur samhällets perspektiv skulle det självfallet innebära ett stort misslyckande, om man inte kan tillförsäkra enskilda människor de rättigheter som riksdagen genom olika lagar tillerkänt dem. Det är dock utredningens förhoppning att man skall kunna komma till rätta med problemen med ej verkställda beslut och avslag trots bedömt behov genom de förslag och bedömningar som utredningen presenterar i detta betänkande.

Med utgångspunkt i de iakttagelser som utredningen har gjort under sitt arbete görs i detta betänkande i huvudsak följande bedömningar och lämnas följande förslag.

Prop. 2007/08:43
Bilaga 1

Bättre handläggning av ärenden

Enligt utredningens bedömning behöver den formella handläggningen av ärenden enligt socialtjänstlagen och LSS förbättras. Återkommande utbildning i förvaltningsrätt är en viktig åtgärd för att höja rättssäkerheten för de personer som ansöker om bistånd och insatser. Det är angeläget att länsstyrelserna lämnar kommuner och landsting vägledning bl.a. om den formella handläggningen. Det är även angeläget att länsstyrelserna utövar tillsyn över denna handläggning. För att förbättra handläggningen bör Socialstyrelsen tillhandahålla allmänna råd om handläggning och dokumentation. Socialstyrelsen bör också tillhandahålla materiell vägledning.

Bättre samverkan och planering

Det är angeläget att varje kommunledning ser till att samverkan mellan berörda förvaltningar fungerar och att kommunernas övergripande boendeplanering uttryckligen beaktar behoven hos äldre och funktionshindrade. Stor vikt bör läggas vid analyser av framtida behov. Kompetens för detta måste säkras inom socialtjänsten. Det är mycket viktigt att länsstyrelserna på ett aktivt sätt verkar för att kommunerna och landstingen planerar för att kunna tillgodose framtida behov. För att möjliggöra en effektiv kommunal planering för äldre och funktionshindrade, bedömer utredningen även att det finns anledning att se över om 7 a § lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten bör ändras.

En ökad användning av individuell plan

Individuell plan enligt 10 § LSS bör, enligt utredningens mening, användas i större omfattning än i dag. LSS- och hjälpmedelsutredningen (S 2001:06) har föreslagit att den enskilde skall erbjudas att en individuell plan med beslutade och planerade insatser upprättas i samråd med honom eller henne, i samband med att insats enligt LSS beviljas. Detta förslag bör på ett effektivt sätt kunna bidra till en ökad användning av individuell plan.

Avslag på ansökningar om insatser enligt socialtjänstlagen eller LSS trots ett bedömt behov är inte förenliga med gällande rätt

Enligt utredningens bestämda uppfattning är det inte förenligt med gällande lagstiftning att avslå ansökningar om bistånd enligt socialtjänstlagen eller insatser enligt LSS genom att åberopa att ett gynnande beslut inte bedöms kunna verkställas inom rimlig tid, när samtliga förutsättningar för att meddela ett bifallsbeslut föreligger. I dessa fall skall ett bifallsbeslut ovillkorligen meddelas. På grund av den låga överkla-

gandefrekvensen får förfarandet, att i de aktuella fallen avslå ansökningar, motsatt effekt i förhållande till den avsedda – att stärka den enskildes rättssäkerhet.

Prop. 2007/08:43
Bilaga 1

En utvidgad granskningsmöjlighet för revisorerna

Utredningen föreslår att revisorernas granskning i kommuner och landsting även får omfatta ärenden som avser myndighetsutövning mot en enskild, när granskningen gäller hur nämnderna verkställer sina egna gynnande beslut.

En rapporteringsskyldighet införs

Utredningen föreslår att en rapporteringsskyldighet skall införas för kommuner och landsting beträffande ej verkställda gynnande beslut enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen och 9 § LSS. Rapportering skall ske till länsstyrelsen, kommunens eller landstingets revisorer samt fullmäktige. Det finns flera syften med rapporteringsskyldigheten. Kommunernas och landstingens uppföljning av gynnande beslut förbättras, samtidigt som även möjligheterna att planera verksamheten påverkas i positiv riktning. Vidare får fullmäktiges ledamöter – som ytterst är ansvariga för fördelningen av medel – bättre information om situationen beträffande ej verkställda gynnande beslut. Revisorernas granskning och länsstyrelsernas tillsyn underlättas. Dessutom blir frågan om ej verkställda gynnande beslut synlig även för invånarna, i och med den föreslagna rapporteringsskyldigheten till fullmäktige.

Nämnden skall, enligt utredningens förslag, till länsstyrelsen och revisorerna rapportera alla gynnande nämndbeslut som inte har verkställts inom två månader från och med dagen för beslutet. För varje beslut skall nämnden ange tidpunkten för beslutet och vilken typ av insats beslutet gäller samt kortfattat uppge skälen för dröjsmålet. Rapporteringen skall ske en gång per månad. Motsvarande rapporteringsskyldighet skall även gälla beslut som tidigare varit verkställda, men där verkställigheten avbrutits. Rapporteringsskyldigheten skall gälla beslut som inte har verkställts på nytt inom två månader från och med den dag då verkställigheten avbröts. Rapporteringen skall även här ske en gång per månad.

Rapporteringsskyldigheten till fullmäktige föreslås ske genom att nämnden lämnar en statistikrapport över hur många av de gynnande besluten som inte har verkställts inom två månader från och med dagen för besluten, vilka typer av insatser dessa beslut gäller samt hur lång tid som förflutit från dagen för respektive beslut. Rapporteringen skall utformas på ett sådant sätt att den inte strider mot sekretesslagstiftningen och skall ske en gång per månad. Motsvarande rapporteringsskyldighet skall även gälla beslut som tidigare varit verkställda, men där verkställigheten avbrutits.

Sanktionsavgifter införs

En av de bärande tankarna bakom förslagen i detta betänkande är att ge kommuner och landsting verktyg för att de skall kunna full-göra sina uppgifter på ett bättre sätt. Detta föreslås ske bl.a. genom den beskrivna rapporteringsskyldigheten. För att kunna åstadkomma att gynnande beslut verkställs inom skälig tid krävs dock, enligt utredningens mening, även ett effektivt yttersta påtryckningsmedel.

Utredningen föreslår att en kommun eller ett landsting som inte inom skälig tid tillhandahåller bistånd enligt socialtjänstlagen eller en insats enligt LSS, som någon är berättigad till enligt ett beslut av kommunen eller landstinget, skall åläggas att betala en särskild avgift. Detsamma gäller en kommun eller ett landsting som, efter det att verkställigheten av sådant bistånd eller en sådan insats avbrutits, inte inom skälig tid på nytt tillhandahåller biståndet eller insatsen. Sanktionsavgiften får, enligt utredningens förslag, bestämmas till lägst tio tusen kronor och högst en miljon kronor. När avgiftens storlek fastställs skall särskilt beaktas hur länge dröjsmålet pågått och hur allvarligt det i övrigt kan anses vara. En ny sanktionsavgift får beslutas för den ytterligare period som ett gynnande beslut inte verkställts. Avgiften får efterges om det finns synnerliga skäl för det. I ringa fall skall inte någon avgift tas ut. Frågor om sanktionsavgift prövas av länsrätten, efter ansökan av länsstyrelsen. Mål om prövning av ansökningar om sanktionsavgifter skall, enligt utredningens förslag, handläggas skyndsamt i allmän förvaltningsdomstol.

Enligt utredningens mening är de främsta fördelarna med sanktionsavgifter att de kan "skräddarsys" för de områden där de skall användas och att de kan åläggas utan att uppsåt eller oaktsamhet behöver styrkas. Utredningen anser att effektiviteten i sanktionen är av avgörande betydelse vid ställningstagande till vilket yttersta påtryckningsmedel som bör väljas, för att förmå kommuner och landsting att inom skälig tid verkställa sina gynnande beslut.

Den föreslagna sanktionsavgiften är avsedd som en yttersta åtgärd. Den bedöms bara komma att behöva tillgripas i ett mindre antal fall. Utredningen vill särskilt betona att huvudvikten i förslagen ligger i att inom kommunen och landstinget skapa en medvetenhet om vad en rättighetslagstiftning innebär och hur de specifika behov som finns inom kommunen eller landstinget ser ut, för att dessa behov sedan skall kunna tillgodoses.

Särskilda problem vid rekrytering av kontaktpersoner

Utredningen anser att insatsen biträde av kontaktperson enligt 9 § 4 LSS är av mycket stort värde för den enskilde brukaren, i de fall kontaktpersonen kan utgöra det stöd som avses. Det är därför viktigt att alla brukare enligt LSS, som är i behov av en kontaktperson, också får det stöd som kontaktpersonen kan ge. Utredningen har dock funnit att kommunerna i dag har svårigheter att rekrytera kontaktpersoner. Förutsättningarna för att med framgång kunna rekrytera kontaktpersoner behöver därför förbättras. Åtgärder för att underlätta rekryteringsarbetet i kommunerna bör övervägas.

Ändringar i bestämmelserna om kommunalt domstolstrots

Prop. 2007/08:43

Bilaga 1

Utredningen föreslår slutligen vissa ändringar i bestämmelserna om kommunalt domstolstrots. Detta görs för att bestämmelserna om sanktionsavgift vid domstolstrots i erforderliga delar skall överensstämma med de föreslagna bestämmelserna om sanktionsavgift vid ej verkställda beslut.

Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen

Utredningens förslag leder i viss mån till att den kommunala självstyrelsen inskränks. Med hänsyn till syftet med förslagen anser utredningen dock att denna inskränkning är godtagbar.

Ikraftträdande

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2006.

Lagförslaget till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade i betänkandet Beviljats men inte fått (SOU 2004:118)

Prop. 2007/08:43
Bilaga 2

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

dels att 28 a, 28 c och 28 d §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas tre nya paragrafer, 28 e–g §§, samt närmast före 28 e § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

28 a §¹

En kommun eller ett landsting som inte inom skälig tid tillhandahåller en insats enligt 9 § som någon är berättigad till enligt ett beslut av en sådan nämnd som avses i 22 §, skall åläggas att betala en särskild avgift. Detsamma gäller en kommun eller ett landsting som inte inom skälig tid på nytt tillhandahåller insatsen efter det att verkställigheten av ett sådant beslut avbrutits.

En kommun eller ett landsting som *underlåter att utan oskäligt dröjsmål tillhandahålla* en insats enligt 9 § som någon är berättigad till enligt en domstols avgörande, skall åläggas att betala en särskild avgift.

En kommun eller ett landsting som *inte inom skälig tid tillhandahåller* en insats enligt 9 § som någon är berättigad till enligt en domstols avgörande, skall åläggas att betala en särskild avgift. *Detsamma gäller en kommun eller ett landsting som inte inom skälig tid på nytt tillhandahåller insatsen efter det att verkställigheten av ett sådant avgörande avbrutits.*

Avgiften tillfaller staten.

Avgifter enligt denna paragraf tillfaller staten.

28 c §²

Frågor om särskild avgift prövas efter ansökan av länsstyrelsen av den länsrätt inom vars domkrets kommunen är belägen. En ansökan som avser ett landsting prövas av den länsrätt inom vars domkrets landstingets förvaltning förs.

Mål om särskild avgift enligt

¹ Senaste lydelse 2002:439.

² Senaste lydelse 2002:439.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

28 d §³

Om en kommun eller ett landsting efter att ha ålagts att betala särskild avgift fortfarande underlåter att tillhandahålla insatsen får ny särskild avgift dömas ut.

Särskild avgift enligt 28 a § första stycket får dömas ut bara om ansökan enligt 28 c § delgetts kommunen eller landstinget inom två år från tidpunkten för det gynnande beslutet om insatsen eller inom två år från och med den dag då verkställigheten av det gynnande beslutet avbröts.

Särskild avgift får dömas ut bara om ansökan enligt 28 c § delgetts kommunen eller landstinget inom två år från det att domen om insatsen vunnit laga kraft.

Särskild avgift enligt 28 a § andra stycket får dömas ut bara om ansökan enligt 28 c § delgetts kommunen eller landstinget inom två år från det att domen om insatsen vunnit laga kraft eller inom två år från och med den dag då verkställigheten av domen avbröts.

Rapporteringsskyldighet

28 e §

En sådan nämnd som avses i 22 § skall dels till länsstyrelsen, dels till de revisorer som avses i 3 kap. 8 § kommunallagen (1991:900) rapportera alla gynnande nämndbeslut enligt 9 § som inte har verkställts inom två månader från och med dagen för beslutet. För varje beslut skall nämnden ange tidpunkten för beslutet och vilken typ av insats beslutet gäller samt kortfattat uppge skälen för dröjsmålet.

Nämnden skall vidare dels till länsstyrelsen, dels till revisorerna rapportera alla gynnande nämndbeslut enligt 9 § som inte har verkställts på nytt inom två månader från och med den dag då

³ Senaste lydelse 2002:439.

verkställigheten avbröts. För varje beslut skall nämnden ange tidpunkten för beslutet och vilken typ av insats beslutet gäller samt kortfattat uppge skälen för dröjsmålet.

Rapportering enligt denna paragraf skall ske en gång per månad.

28 f §

En sådan nämnd som avses i 22 § skall dels till länsstyrelsen, dels till de revisorer som avses i 3 kap. 8 § kommunallagen (1991:900) anmäla när man senare har verkställt ett gynnande beslut som enligt 28 e § har rapporterats som ej verkställt. Datum för verkställigheten skall då anges.

28 g §

En sådan nämnd som avses i 22 § skall till fullmäktige lämna en statistikrapport över hur många av nämndens gynnande beslut enligt 9 § som inte har verkställts inom två månader från och med dagen för besluten samt vilka typer av insatser dessa beslut gäller. Nämnden skall vidare ange hur lång tid som förflutit från dagen för respektive beslut.

Nämnden skall till fullmäktige även lämna en statistikrapport över hur många av nämndens gynnande beslut enligt 9 § som inte har verkställts på nytt inom två månader från och med den dag då verkställigheten avbröts. Nämnden skall vidare ange vilka typer av insatser dessa beslut gäller samt hur lång tid som förflutit från dagen för respektive beslut.

Rapportering enligt denna paragraf skall ske en gång per månad.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006.

2. I fråga om särskild avgift med anledning av dröjsmål med att verkställa en kommuns eller ett landstings gynnande beslut får enbart tid från och med lagens ikraftträdande beaktas vid bedömningen av om skälig tid överskridits. Detsamma gäller i fråga om särskild avgift med anledning av dröjsmål med att verkställa en kommuns eller ett landstings gynnande beslut eller en domstols gynnande avgörande, om verkställigheten av beslutet eller domen avbrutits.

Remissinstanser till betänkandet Beviljats men inte fått (SOU 2004:118)

Prop. 2007/08:43
Bilaga 3

Justitieombudsmannen (JO), Kammarrätten i Göteborg, Länsrätten i Västmanlands län, Länsrätten i Göteborg län, Länsrätten i Örebro län, Domstolsverket, Socialstyrelsen, Handikappombudsmannen (HO), Boverket, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Uppsala län, Länsstyrelsen i Södermanlands län, Länsstyrelsen Gotlands län, Länsstyrelsen i Hallands län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Stockholms kommun, Malmö kommun, Göteborgs kommun, Huddinge kommun, Lidingö kommun, Norrtälje kommun, Vallentuna kommun, Flens kommun, Gnesta kommun, Strängnäs kommun, Norrköpings kommun, Ödeshögs kommun, Gnosjö kommun, Trelleborg kommun, Borås kommun, Melleruds kommun, Strömstad kommun, Tidaholms kommun, Degerfors kommun, Bollnäs kommun, Ockelbo kommun, Ljusdal kommun, Härjedalens kommun, Åre kommun, Kiruna kommun, Luleå kommun, Älvsbyns kommun, Stockholms läns landsting, Landstinget Sörmland, Landstinget i Östergötland, Landstinget i Jönköpings län, Landstinget i Kalmar län, Landstinget i Skåne, Landstinget Gävleborg, Västerbottens läns landsting, Norrbottens läns landsting, Sveriges Kommuner och Landsting, Vårdföretagarna, Handikappförbundens samarbetsorganisation (HSO), Demensförbundet, Pensionärernas Riksorganisation (PRO), Riksförbundet PensionärsGemenskap (RPG), Svenska Kommunalpensionärernas förbund (SKPF), Sveriges Pensionärs Riksförbund (SPRF) och Sveriges Pensionärsförbund (SPF).

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 6 december 2007

Närvarande: Statsministern Reinfeldt, statsråden Olofsson, Odell, Bildt, Leijonborg, Larsson, Erlandsson, Torstensson, Carlgren, Björklund, Carlsson, Borg, Malmström, Sabuni, Adelsohn Liljeroth, Tolgfors, Björling

Föredragande: statsrådet Larsson

Regeringen beslutar proposition Rapporteringsskyldighet av ej verkställda beslut enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, m.m.